

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
της 15ης Μαΐου 2003 *

Στην υπόθεση C-266/01,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Hoge Raad der Nederlanden (Κάτω Χώρες) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του Πρωτοκόλλου της 3ης Ιουνίου 1971 για την ερμηνεία από το Δικαστήριο της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Préservatrice foncière TIARD SA

και

Staat der Nederlanden,

η έκδοση προδικαστικής απόφασεως ως προς την ερμηνεία του άρθρου 1 της προαναφερθείσας Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 (ΕΕ 1982, L 388, σ. 7), όπως τροποποιήθηκε με τη Σύμβαση της 9ης Οκτωβρίου 1978 για την προσχώρηση του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας (ΕΕ 1982, L 388, σ. 24), με τη Σύμβαση της 25ης Οκτωβρίου 1982 για την προσχώρηση της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΕΕ 1982, L 388, σ. 1) και με τη Σύμβαση της 26ης Μαΐου 1989 για την προσχώρηση του Βασιλείου της Ισπανίας και της Πορτογαλικής Δημοκρατίας (ΕΕ 1989, L 285, σ. 1),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. Wathelet, πρόεδρο τμήματος, D. A. O. Edward, A. La Pergola, P. Jann (εισηγητή) και A. Rosas, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Léger
γραμματέας: L. Hewlett, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

- η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την H. G. Sevenster,
- η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από την A.-M. Rouchaud και τον H. van Vliet,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της Préservatrice foncière TIARD SA, εκπροσωπούμενης από τον R. S. Meijer, advocaat, της Ολλανδικής Κυβερνήσεως,

εκπροσωπούμενης από τον N. A. J. Bel, και της Επιτροπής, εκπροσωπούμενης από την A.-M. Rouchaud και τον H. van Vliet, κατά τη συνεδρίαση της 17ης Οκτωβρίου 2002,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 5ης Δεκεμβρίου 2002,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με απόφαση της 18ης Μαΐου 2001, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 5 Ιουλίου 2001, το Hoge Raad der Nederlanden έθεσε, κατ' εφαρμογήν του Πρωτοκόλλου της 3ης Ιουνίου 1971 για την ερμηνεία από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, δύο προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία του άρθρου 1 της Συμβάσεως αυτής (ΕΕ 1982, L 388, σ. 7), όπως τροποποιήθηκε με τη Σύμβαση της 9ης Οκτωβρίου 1978 για την προσχώρηση του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας (ΕΕ 1982, L 388, σ. 24), με τη Σύμβαση της 25ης Οκτωβρίου 1982 για την προσχώρηση της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΕΕ L 388, σ. 1) και με τη Σύμβαση της 26ης Μαΐου 1989 για την προσχώρηση του Βασιλείου της Ισπανίας και της Πορτογαλικής Δημοκρατίας (ΕΕ 1989, L 285, σ. 1, στο εξής: Σύμβαση των Βρυξελλών).

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ του Ολλανδικού Δημοσίου και της γαλλικού δικαίου ασφαλιστικής εταιρίας Préservatrice foncière TIARD SA (στο εξής: PFA) σχετικά με την εκτέλεση συμβάσεως εγγυήσεως με την

οποία η PFA ανέλαβε να καταβάλλει τους τελωνειακούς δασμούς που θα οφείλουν οι εξουσιοδοτημένοι από το Ολλανδικό Δημόσιο να εκδίδουν δελτία TIR ολλανδικοί οργανισμοί μεταφορέων.

Το νομικό πλαίσιο

Η Σύμβαση των Βρυξελλών

- 3 Το άρθρο 1, πρώτο εδάφιο, της Συμβάσεως των Βρυξελλών ορίζει:

«Η παρούσα σύμβαση εφαρμόζεται σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, ανεξάρτητα από το είδος του δικαστηρίου. Δεν καλύπτει ιδίως φορολογικές, τελωνειακές ή διοικητικές υποθέσεις.»

Η Σύμβαση TIR

- 4 Η Τελωνειακή Σύμβαση περί διεθνούς μεταφοράς εμπορευμάτων διά δελτίων TIR (στο εξής: Σύμβαση TIR) υπεγράφη στη Γενεύη στις 14 Νοεμβρίου 1975. Το Βασίλειο των Κάτω Χωρών αποτελεί μέρος της Συμβάσεως αυτής. Επίσης, η εν λόγω Σύμβαση εγκρίθηκε εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2112/78 του Συμβουλίου, της 25ης Ιουλίου 1978 (PB L 252, σ. 1).

- 5 Η Σύμβαση TIR ορίζει, μεταξύ άλλων, ότι για τα εμπορεύματα που μεταφέρονται υπό το καθεστώς TIR, το οποίο αυτή καθιερώνει, δεν καταβάλλονται ούτε παρακατατίθενται φόροι και εισαγωγικοί ή εξαγωγικοί δασμοί στα τελωνεία διελεύσεως.
- 6 Για την εφαρμογή των διευκολύνσεων αυτών, η Σύμβαση TIR απαιτεί να συνοδεύονται τα εμπορεύματα, καθ' όλη τη μεταφορά τους, με ομοιόμορφο έγγραφο, το δελτίο TIR, το οποίο χρησιμεύει για να ελέγχεται το νομότυπο της μεταφοράς. Απαιτεί επίσης οι μεταφορές να γίνονται υπό την εγγύηση εγκεκριμένων από τα συμβαλλόμενα μέρη οργανισμών, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου της 6.
- 7 Το άρθρο 6, παράγραφος 1, της Συμβάσεως TIR, το οποίο περιλαμβάνεται στο κεφάλαιο II που επιγράφεται «Έκδοση δελτίων TIR — Ευθύνη εγγυοδοτικών οργανισμών», ορίζει, όπως είχε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης, τα εξής:

«Εκαστον Συμβαλλόμενον Μέρος δύναται, συμφώνως προς τους όρους και τας εγγυήσεις ας ήθελε καθορίσει, να εξουσιοδοτή Οργανισμούς διά την έκδοσιν των δελτίων TIR, είτε απ' ευθείας, είτε μέσω αντιστοίχων Οργανισμών ως και να παρέχη εγγύησιν.»

- 8 Σε περίπτωση ανωμαλίας σχετικά με την εκτέλεση της μεταφοράς υπό δελτίο TIR, και ειδικότερα σε περίπτωση μη εκκαθαρίσεως του δελτίου TIR, οι φόροι και οι εισαγωγικοί ή εξαγωγικοί δασμοί καθίστανται απαιτητοί. Ο δικαιούχος του δελτίου TIR — κατ' αρχήν ο μεταφορέας — καθίσταται αυτομάτως οφειλέτης των φόρων και δασμών αυτών. Όταν ο δικαιούχος του δελτίου TIR δεν καταβάλλει τα οφειλόμενα ποσά, κατά το άρθρο 8, παράγραφος 1, της Συμβάσεως TIR ο εθνικός εγγυοδοτικός οργανισμός ευθύνεται για την καταβολή «αλληλεγγύως και εις ολόκληρον».

Η διαφορά της κύριας δίκης

- 9 Με απόφαση της 5ης Μαρτίου 1991, ο Ολλανδός Υφυπουργός Οικονομικών εξουσιοδότησε, σύμφωνα με το άρθρο 6 της Συμβάσεως TIR, τρεις ολλανδικούς οργανισμούς μεταφορέων να εκδίδουν δελτία TIR (στο εξής: εξουσιοδοτημένοι ολλανδικοί οργανισμοί). Κατά το άρθρο 1 της αποφάσεως αυτής, οι πιο πάνω οργανισμοί υποχρεούνται χωρίς καμία επιφύλαξη να καταβάλλουν τους φόρους και δασμούς που οφείλουν οι δικαιούχοι των εκδιδόμενων δελτίων TIR, φόρους και δασμούς για τους οποίους οι εν λόγω οργανισμοί ευθύνονται εις ολόκληρον. Το άρθρο 5 ορίζει ότι οι εξουσιοδοτημένοι ολλανδικοί οργανισμοί πρέπει να παράσχουν εγγύηση που να καλύπτει τις υποχρεώσεις τους. Το ίδιο άρθρο εκθέτει ότι ο εγγυητής πρέπει να αναλάβει να καταβάλλει όλα τα ποσά που ο Ολλανδός Υπουργός Οικονομικών θα ζητεί από τους εξουσιοδοτημένους ολλανδικούς οργανισμούς. Το άρθρο 19 διευκρινίζει ότι θα ισχύει μόνον αν ο Ολλανδός Υπουργός Οικονομικών δεχθεί την εγγύηση που προβλέπεται στο άρθρο 5 της ίδιας αποφάσεως.
- 10 Η εγγύηση αυτή δόθηκε από την PFA. Με διάφορα έγγραφα, η PFA δεσμεύθηκε έναντι του Ολλανδικού Δημοσίου, ως εγγυητής και εις ολόκληρον οφειλέτης, να καταβάλλει ως αυτοφειλέτης τους φόρους και εισαγωγικούς ή εξαγωγικούς δασμούς που θα επιβάλλονται, βάσει των νομοθετικών διατάξεων περί δασμών και ειδικού φόρου καταναλώσεως, στους δικαιούχους των δελτίων TIR που θα εκδίδονται από εθνικούς οργανισμούς μεταφορέων.
- 11 Στις 20 Νοεμβρίου 1996, το Ολλανδικό Δημόσιο άσκησε ενώπιον του Rechtbank te Rotterdam (Κάτω Χώρες) αγωγή κατά της PFA για να υποχρεωθεί η εταιρία αυτή να του καταβάλει νομιμοτόκως το ποσό των 41 917 063 ολλανδικών φιορινίων. Η αγωγή αυτή στηρίχθηκε στις εγγυοδοτικές δεσμεύσεις της PFA έναντι του Ολλανδικού Δημοσίου και είχε ως αντικείμενο την καταβολή των φόρων και εισαγωγικών ή εξαγωγικών δασμών που οφείλονταν από τους εξουσιοδοτημένους ολλανδικούς οργανισμούς.

- 12 Η PFA προέβαλε ένσταση ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας του Rechtbank te Rotterdam, ισχυριζόμενη ότι η διαφορά εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της Συμβάσεως των Βρυξελλών και ότι το δικαστήριο που έχει διεθνή δικαιοδοσία πρέπει να καθοριστεί σύμφωνα με τις διατάξεις της Συμβάσεως αυτής.
- 13 Το Rechtbank te Rotterdam και, σε δεύτερο βαθμό, το Gerechtshof te 's-Gravenhage (Κάτω Χώρες) απέρριψαν την ένσταση ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας. Το δεύτερο δικαστήριο έκρινε ότι το Ολλανδικό Δημόσιο, όταν εξουσιοδότησε οργανισμούς μεταφορέων να εκδίδουν δελτία TIR υπό την επιφύλαξη της αποδοχής της εγγυήσεως που συνιστάται από τους οργανισμούς αυτούς, ενήργησε στο πλαίσιο δημοσίας εξουσίας και ότι η από το Ολλανδικό Δημόσιο σύναψη της συμβάσεως εγγυήσεως με την PFA αποτελεί προέκταση της εξουσίας αυτής. Επίσης, εκτίμησε ότι οι οφειλές που πρέπει να καταβάλει η PFA αποτελούν τελωνειακές οφειλές.
- 14 Έχοντας αμφιβολίες ως προς το βάσιμο της αναλύσεως αυτής, το Hoge Raad der Nederlanden, ενώπιον του οποίου η PFA υπέβαλε αίτηση αναιρέσεως, αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να θέσει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα ερωτήματα:

- «1) Πρέπει να θεωρηθεί αστική ή εμπορική υπόθεση υπό την έννοια του άρθρου 1 της Συμβάσεως των Βρυξελλών η αγωγή του Δημοσίου η οποία ασκήθηκε βάσει μιας συμβάσεως εγγυήσεως ιδιωτικού δικαίου που το Δημόσιο συνήψε για την τήρηση όρου που είχε θέσει δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 1, της Συμβάσεως TIR του 1975, και επομένως δυνάμει δημοσίας εξουσίας;
- 2) Πρέπει η δίκη, που έχει κινηθεί από το Δημόσιο και που έχει ως αντικείμενο μια σύμβαση εγγυήσεως ιδιωτικού δικαίου, να θεωρηθεί τελωνειακή υπόθεση υπό την έννοια του άρθρου 1 της Συμβάσεως των Βρυξελλών για τον λόγο ότι από τον εναγόμενο δύνανται να προβληθούν αμυντικοί ισχυρισμοί που επιβάλλουν να γίνει έρευνα και να διατυπωθεί κρίση σχετικά με την ύπαρξη και το περιεχόμενο των τελωνειακών οφειλών τις οποίες αφορά η πιο πάνω σύμβαση εγγυήσεως;»

Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

- 15 Με το ερώτημα αυτό, το αιτούν δικαστήριο ερωτά στην ουσία αν το άρθρο 1, πρώτο εδάφιο, της Συμβάσεως των Βρυξελλών πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι εμπίπτει στις «αστικές και εμπορικές υποθέσεις» κατά την πρώτη περίοδο της διατάξεως αυτής η αγωγή με την οποία ένα συμβαλλόμενο κράτος επιδιώκει να εκτελεστεί από ιδιώτη μια σύμβαση εγγυήσεως ιδιωτικού δικαίου που συνήφθη για να δοθεί σε άλλο πρόσωπο η δυνατότητα να παράσχει την εγγύηση η οποία απαιτείται και ορίζεται από το κράτος αυτό.

Παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου

- 16 Η PFA, η Ολλανδική Κυβέρνηση και η Επιτροπή συμφωνούν ότι η έννοια των «αστικών και εμπορικών υποθέσεων» κατά το άρθρο 1 της Συμβάσεως των Βρυξελλών πρέπει να οριστεί αυτοτελώς. Ομοίως, συμφωνούν ότι οι διαφορές μεταξύ μιας δημοσίας αρχής και ενός ιδιώτη μπορούν να εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Συμβάσεως των Βρυξελλών, αρκεί η αρχή αυτή να μην ενήργησε στο πλαίσιο της ασκήσεως δημοσίας εξουσίας.
- 17 Ωστόσο, οι παρατηρήσεις τους δίστανται όσον αφορά την εφαρμογή των αρχών αυτών στη διαφορά της κύριας δίκης.
- 18 Η Ολλανδική Κυβέρνηση επαναλαμβάνει την ανάλυση του *Gerechtshof te 's-Gravenhage*. Κατά την κυβέρνηση αυτή, υπάρχει σχέση μεταξύ του εγγράφου της εγγυήσεως και του καθεστώτος των φόρων και δασμών των οποίων την καταβολή η εγγύηση επιδιώκει να εξασφαλίσει, σχέση η οποία απορρέει από το γεγονός ότι η

εγγύηση αποτελούσε όρο ο οποίος αν δεν είχε τηρηθεί δεν θα είχαν υπάρξει οι σχέσεις δημοσίου δικαίου μεταξύ του Δημοσίου και των εξουσιοδοτημένων ολλανδικών οργανισμών. Το περιεχόμενο του εγγράφου της εγγυήσεως απορρέει ευθέως από ρύθμιση δημοσίου δικαίου, όπως αποδεικνύεται από το γεγονός ότι με τις ρήτρες που περιέχονται σε αυτό επαναλαμβάνονται σχεδόν κατά γράμμα οι διατάξεις της υπουργικής αποφάσεως της 5ης Μαρτίου 1991 περί εγκρίσεως εθνικών οργανισμών μεταφορέων. Υπογράφοντας το, η PFA ανέλαβε να μετάσχει στο δημοσίου δικαίου σύστημα εισπράξεως φόρων και δασμών το οποίο έθεσε σε εφαρμογή η Σύμβαση TIR. Λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων αυτών, είναι άνευ σημασίας το γεγονός ότι το έγγραφο έλαβε τη μορφή συμβάσεως εγγυήσεως ιδιωτικού δικαίου.

- 19 Αντιθέτως, κατά την PFA και την Επιτροπή, το Ολλανδικό Δημόσιο, στη σχέση του με την PFA, δεν ενήργησε στο πλαίσιο της ασκήσεως δημοσίας εξουσίας. Το Ολλανδικό Δημόσιο ουδεμία υποχρέωση επέβαλε στην PFA, η οποία συνήψε οικειοθελώς τη σύμβαση εγγυήσεως και ήταν ελεύθερη να λύσει τη σύμβαση αυτή μετά την πάροδο προειδοποιητικής προθεσμίας. Η απαίτηση του Ολλανδικού Δημοσίου κατά της PFA πηγάζει μόνον από τη σύμβαση εγγυήσεως, η οποία εμπίπτει στο ιδιωτικό δίκαιο.

Απάντηση του Δικαστηρίου

- 20 Κατά πάγια νομολογία, εφόσον το άρθρο 1 της Συμβάσεως των Βρυξελλών δείχνει το πεδίο εφαρμογής της εν λόγω Συμβάσεως, η διάταξη αυτή — για να εξασφαλιστεί, στο μέτρο του δυνατού, ισότητα και ομοιομορφία των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που απορρέουν από τη Σύμβαση αυτή για τα συμβαλλόμενα κράτη και τους ενδιαφερόμενους — πρέπει να μην ερμηνεύεται ως απλή παραπομπή στο εσωτερικό δίκαιο του ενός ή του άλλου κράτους. Κατά συνέπεια, η έννοια των «αστικών και εμπορικών υποθέσεων» πρέπει να θεωρείται αυτοτελής έννοια, κατά την ερμηνεία της οποίας πρέπει να γίνεται αναφορά, αφενός, στους στόχους και στο σύστημα της Συμβάσεως και, αφετέρου, στις γενικές αρχές που συνάγονται από το σύνολο των εθνικών δικαιοκων συστημάτων (αποφάσεις της 14ης Οκτωβρίου 1976, 29/76, LTU, Συλλογή τόμος 1976, σ. 577, σκέψη 3· της 22ας Φεβρουαρίου 1979, 133/78, Gourdain, Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 383, σκέψη 3· της 16ης Δεκεμβρίου 1980, 814/79, Rüffer, Συλλογή τόμος

1980/III, σ. 493, σκέψη 7· της 21ης Απριλίου 1993, C-172/91, Sonntag, Συλλογή 1993, σ. I-1963, σκέψη 18, και της 14ης Νοεμβρίου 2002, C-271/00, Baten, Συλλογή 2002, σ. I-10489, σκέψη 28).

- 21 Το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι η ερμηνεία αυτή έχει ως αποτέλεσμα ότι ορισμένες δικαστικές αποφάσεις αποκλείονται από το πεδίο εφαρμογής της Συμβάσεως των Βρυξελλών λόγω των στοιχείων που χαρακτηρίζουν τη φύση των εννόμων σχέσεων των αντιδίκων ή το αντικείμενο της διαφοράς (προαναφερθείσες αποφάσεις LTU, σκέψη 4, και Baten, σκέψη 29).
- 22 Έτσι, το Δικαστήριο έχει εκτιμήσει ότι, ναι μεν ορισμένες αποφάσεις που εκδίδονται σε διαφορές μεταξύ δημοσίας αρχής και ιδιώτη μπορούν να εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Συμβάσεως των Βρυξελλών, πλην όμως τα πράγματα είναι διαφορετικά όταν η δημόσια αρχή ενεργεί στο πλαίσιο της ασκήσεως δημοσίας εξουσίας (προαναφερθείσες αποφάσεις LTU, σκέψη 4· Ruffer, σκέψη 8, και Baten, σκέψη 30).
- 23 Κατά συνέπεια, για να εφαρμοστούν οι αρχές αυτές σε μια υπόθεση όπως αυτή της κύριας δίκης, πρέπει να προσδιοριστεί η έννομη σχέση μεταξύ των αντιδίκων και να εξεταστούν η βάση της σχετικής αγωγής και ο τρόπος ασκήσεώς της (βλ., στο ίδιο πνεύμα, την προαναφερθείσα απόφαση Baten, σκέψη 31).
- 24 Κατ' αρχάς, πρέπει να παρατηρηθεί ότι, όπως υπογραμμίζει η Ολλανδική Κυβέρνηση, η PFA ενέχεται όχι μόνον ως εγγυητής, αλλά και ως εις ολόκληρον οφειλέτης και αυτοφειλέτης των φόρων και δασμών.

- 25 Το ζήτημα αν μια ρήτρα ευθύνης εις ολόκληρον μεταβάλλει τη φύση μιας εγγυοδοτικής δεσμεύσεως, ή τροποποιεί μόνον ορισμένα από τα αποτελέσματά της, είναι ζήτημα που εμπίπτει στο εθνικό δίκαιο.
- 26 Ούτως ή άλλως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, στην παρούσα υπόθεση, το αιτούν δικαστήριο, το οποίο οφείλει να αναλύσει τη φύση της σχέσεως μεταξύ της PFA και του Ολλανδικού Δημοσίου, αναφέρθηκε, με τα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε στο Δικαστήριο, μόνον σε σύμβαση «εγγυήσεως». Κατά συνέπεια, για να απαντηθούν τα ερωτήματα αυτά, ως βάση της συλλογιστικής πρέπει να ληφθεί η περίπτωση ότι η PFA ενήχθη υπό την ιδιότητά της μόνον ως εγγυητή και όχι ως οφειλέτη εις ολόκληρον.
- 27 Κατά τις γενικές αρχές που συνάγονται από τα δικαιικά συστήματα των συμβαλλομένων κρατών, η σύμβαση εγγυήσεως είναι μια τριγωνική πράξη, με την οποία ο εγγυητής αναλαμβάνει έναντι του δανειστή τη δέσμευση να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του πρωτοφειλέτη, στην περίπτωση που ο τελευταίος δεν τις εκπληρώσει ο ίδιος.
- 28 Η σύμβαση αυτή δημιουργεί μια νέα υποχρέωση, εις βάρος του εγγυητή, να εξασφαλίσει την εκπλήρωση της κύριας υποχρεώσεως την οποία έχει ο οφειλέτης. Ο εγγυητής δεν υποκαθιστά τον οφειλέτη, αλλά εξασφαλίζει μόνον την καταβολή της οφειλής του δεύτερου, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που διευκρινίζονται στη σύμβαση εγγυήσεως ή προβλέπονται από τον νόμο.
- 29 Η υποχρέωση που δημιουργείται κατ' αυτόν τον τρόπο έχει παρεπόμενο χαρακτήρα, υπό την έννοια ότι, αφενός, ο εγγυητής δύναται να εναχθεί από τον δανειστή μόνον αν η οφειλή που ο πρώτος εγγυήθηκε είναι απαιτητή και, αφετέρου, η υποχρέωση που ανέλαβε ο εγγυητής δεν δύναται να εκταθεί πέραν εκείνης του πρωτοφειλέτη. Ωστόσο, ο παρεπόμενος χαρακτήρας δεν σημαίνει ότι το νομικό καθεστώς που ισχύει για την υποχρέωση που αναλαμβάνεται με την εγγύηση πρέπει να είναι από κάθε άποψη πανομοιότυπο με το νομικό καθεστώς που ισχύει για την κύρια υποχρέωση

(βλ., στο ίδιο πνεύμα, την απόφαση της 23ης Μαρτίου 2000, C-208/98, *Berliner Kindl Brauerei*, Συλλογή 2000, σ. I-1741).

- 30 Κατά συνέπεια, για να δοθεί απάντηση στο πρώτο ερώτημα, πρέπει να ερευνηθεί αν η έννομη σχέση μεταξύ του Ολλανδικού Δημοσίου και της PFA, όπως η σχέση αυτή απορρέει από τη σύμβαση εγγυήσεως, αποτελεί έκφραση της δημοσίας εξουσίας του κράτους δανειστή, καθόσον αντιστοιχεί στην άσκηση εξουσιών που είναι υπερβολικές αν συγκριθούν με τους κανόνες που έχουν εφαρμογή στις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών (επί του κριτηρίου αυτού, βλ. την προαναφερθείσα απόφαση *Sonntag*, σκέψη 22).
- 31 Ναι μεν του αιτούντος δικαστηρίου έργο είναι να προβεί στην εκτίμηση αυτή, πλην όμως είναι χρήσιμο να δώσει το Δικαστήριο, υπό το φως των παρατηρήσεων που κατατέθηκαν ενώπιόν του, ορισμένες διευκρινίσεις ως προς τα στοιχεία που μπορούν να ληφθούν υπόψη.
- 32 Πρώτον, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η έννομη σχέση μεταξύ του Ολλανδικού Δημοσίου και της PFA δεν διέπεται από τη Σύμβαση TIR. Ναι μεν το κεφάλαιο II της Συμβάσεως αυτής ορίζει τις υποχρεώσεις ενός εθνικού εγγυοδοτικού οργανισμού που είναι εξουσιοδοτημένος από το συμβαλλόμενο κράτος βάσει του άρθρου 6 της Συμβάσεως, πλην όμως η Σύμβαση αυτή, όπως είχε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης, δεν περιέχει διατάξεις που καθορίζουν την έκταση των τυχόν δεσμεύσεων από μια εγγύηση την οποία ένα κράτος επέβαλε ως όρο της αποφάσεως να εξουσιοδοτήσει εθνικούς εγγυοδοτικούς οργανισμούς.
- 33 Δεύτερον, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι περιστάσεις υπό τις οποίες συνήφθη η σύμβαση εγγυήσεως. Στην υπόθεση της κύριας δίκης, από τη δικογραφία προκύπτει ότι η PFA ανέλαβε ελεύθερα τη δέσμευση έναντι του Ολλανδικού Δημοσίου. Κατά τις πληροφορίες που εξέθεσε η Επιτροπή, χωρίς να αντικρουστεί από την Ολλανδική Κυβέρνηση, η PFA καθόρισε ελεύθερα με τους πρωτοφειλέτες, δηλαδή τους εξουσιοδοτημένους ολλανδικούς οργανισμούς, το ποσό της αμοιβής της για την παροχή

της εγγυήσεως. Επίσης, η PFA και η Επιτροπή υπογράμμισαν, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι η PFA είναι ελεύθερη να λύσει οποτεδήποτε τη σύμβαση εγγυήσεως, υπό την προϋπόθεση ότι θα τηρήσει προειδοποιητική προθεσμία τριάντα ημερών.

- 34 Τρίτον, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι ρήτρες της συμβάσεως που καθορίζουν την έκταση της δεσμεύσεως του εγγυητή. Εν προκειμένω, το γεγονός που σημείωσε κατά την κύρια δίκη η Ολλανδική Κυβέρνηση ότι οι διατάξεις της υπουργικής απόφασης της 5ης Μαρτίου 1991 περί εγκρίσεως εθνικών οργανισμών μεταφορέων συμπίπτουν με τις ρήτρες της συμβάσεως που καθορίζουν την εγγυοδοτική υποχρέωση που ανέλαβε η PFA δεν μπορεί να θεωρηθεί απόδειξη της ασκήσεως δημοσίας εξουσίας από το Ολλανδικό Δημόσιο έναντι του εγγυητή. Συγκεκριμένα, το γεγονός ότι η κύρια οφειλή και η δέσμευση του εγγυητή συμπίπτουν απορρέει από τον παρεπόμενο χαρακτήρα της συμβάσεως εγγυήσεως. Στην υπόθεση της κύριας δίκης, μικρή σημασία έχει το ότι η έκταση της δεσμεύσεως της PFA καθορίστηκε με αναφορά στις υποχρεώσεις των εξουσιοδοτημένων ολλανδικών οργανισμών, καθόσον δεν αμφισβητείται ότι η δέσμευση αυτή δεν επιβλήθηκε στην PFA, αλλά απορρέει από δήλωση βουλήσεώς της.
- 35 Όσον αφορά το γεγονός, που προέβαλε η Ολλανδική Κυβέρνηση, ότι η PFA παραιτήθηκε από την επίκληση ορισμένων διατάξεων του ολλανδικού αστικού κώδικα, όπως εκείνες που προβλέπουν την ένσταση συμψηφισμού καθώς και τα ευεργετήματα της διζήσεως και διαιρέσεως, πρέπει να επισημανθεί ότι τέτοιες ρήτρες αποτελούν συνήθη πρακτική στις εμπορικές σχέσεις. Οι ρήτρες αυτές θα μπορούσαν να αποτελέσουν εκδήλωση δημοσίας εξουσίας του Ολλανδικού Δημοσίου έναντι του εγγυητή μόνον αν υπερέβαιναν τα όρια της ελευθερίας που αναγνωρίζεται στα μέρη μιας συμβάσεως από το δίκαιο που ισχύει για τη σύμβαση αυτή, πράγμα που στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να καθορίσει.
- 36 Κατόπιν όλων αυτών των σκέψεων, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 1, πρώτο εδάφιο, της Συμβάσεως των Βρυξελλών πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι στις «αστικές και εμπορικές υποθέσεις» κατά την πρώτη περίοδο της διατάξεως αυτής εμπίπτει η αγωγή με την οποία ένα συμβαλλόμενο κράτος

επιδιώκει να εκτελεστεί από ιδιώτη μια σύμβαση εγγυήσεως ιδιωτικού δικαίου που συνήφθη για να δοθεί σε άλλο πρόσωπο η δυνατότητα να παράσχει την εγγύηση η οποία απαιτείται και ορίζεται από το κράτος αυτό, αρκεί η έννομη σχέση μεταξύ του δανειστή και του εγγυητή, όπως αυτή απορρέει από τη σύμβαση εγγυήσεως, να μην αντιστοιχεί στην από το Δημόσιο άσκηση εξουσιών που είναι υπερβολικές αν συγκριθούν με τους κανόνες που έχουν εφαρμογή στις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών.

Επί του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος

- 37 Με το ερώτημα αυτό, το αιτούν δικαστήριο ερωτά στην ουσία αν το άρθρο 1, πρώτο εδάφιο, της Συμβάσεως των Βρυξελλών πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι εμπίπτει στις «τελωνειακές υποθέσεις» κατά τη δεύτερη περίοδο της διατάξεως αυτής η αγωγή με την οποία ένα συμβαλλόμενο κράτος επιδιώκει να εκτελεστεί σύμβαση εγγυήσεως προοριζόμενη να εξασφαλίσει την καταβολή τελωνειακής οφειλής, όταν ο εγγυητής δύναται να προβάλει αμυντικούς ισχυρισμούς οι οποίοι επιβάλλουν να εξεταστούν η ύπαρξη και το περιεχόμενο της τελωνειακής οφειλής.
- 38 Εν προκειμένω, πρέπει να υπομνησθεί ότι η δεύτερη περίοδος του άρθρου 1, πρώτο εδάφιο, της Συμβάσεως των Βρυξελλών προστέθηκε με τη Σύμβαση της 9ης Οκτωβρίου 1978 για την προσχώρηση του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας στη Σύμβαση των Βρυξελλών, προκειμένου να διευκρινιστούν, μέσω παραδειγμάτων, οι υποθέσεις που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Συμβάσεως των Βρυξελλών (βλ. την έκθεση του P. Schlosser σχετικά με τη Σύμβαση αυτή, ΕΕ 1986, C 298, σ. 99, σημείο 23). Η έκφραση αυτή έχει μόνον ως σκοπό να υπογραμμίσει ότι οι «τελωνειακές υποθέσεις» δεν εμπίπτουν στην έννοια των «αστικών και εμπορικών υποθέσεων». Πάντως, η διευκρίνιση αυτή δεν είχε ως συνέπεια ούτε να περιορίσει ούτε να μεταβάλει το περιεχόμενο της τελευταίας έννοιας.

- 39 Επομένως, το κριτήριο που παρέχει τη δυνατότητα να καθοριστούν τα όρια της έννοιας των «τελωνειακών υποθέσεων» πρέπει να είναι ανάλογο εκείνου που εφαρμόζεται για την έννοια των «αστικών και εμπορικών υποθέσεων».
- 40 Κατά συνέπεια, πρέπει να θεωρηθεί, όπως εκτέθηκε στη σκέψη 36 της παρούσας αποφάσεως, ότι στην έννοια των «αστικών και εμπορικών υποθέσεων» εμπίπτει η αγωγή με την οποία ένα συμβαλλόμενο κράτος επιδιώκει να εκτελεστεί από ιδιώτη μια σύμβαση εγγυήσεως ιδιωτικού δικαίου που συνήφθη για να εξασφαλιστεί η καταβολή μιας τελωνειακής οφειλής που ένα άλλο πρόσωπο έχει έναντι του κράτους αυτού, αρκεί η έννομη σχέση μεταξύ του δανειστή και του εγγυητή, όπως αυτή απορρέει από τη σύμβαση εγγυήσεως, να μην αντιστοιχεί στην άσκηση εξουσιών που είναι υπερβολικές αν συγκριθούν με τους κανόνες που έχουν εφαρμογή στις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών.
- 41 Η ανάλυση αυτή δεν μπορεί να τροποποιηθεί από τη δυνατότητα να προβάλει ο εγγυητής αμυντικούς ισχυρισμούς που επιβάλλουν να εξεταστεί το απαιτητό της τελωνειακής οφειλής της οποίας την καταβολή εξασφαλίζει η σύμβαση εγγυήσεως.
- 42 Συγκεκριμένα, για να καθοριστεί αν μια διαφορά εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της Συμβάσεως των Βρυξελλών, πρέπει να ληφθεί υπόψη μόνον το αντικείμενο της διαφοράς αυτής. Θα ήταν αντίθετο προς την αρχή της ασφάλειας δικαίου, η οποία αποτελεί έναν από τους στόχους της Συμβάσεως αυτής, το να μπορέσει η εφαρμογή της πιο πάνω Συμβάσεως να εξαρτηθεί από την ύπαρξη ενός προκαταρκτικού ζητήματος που θα μπορεί να εγερθεί οποτεδήποτε από τους διαδίκους (βλ., στο ίδιο πνεύμα, τις αποφάσεις της 25ης Ιουλίου 1991, C-190/89, Rich, Συλλογή 1991, σ. I-3855, σκέψεις 26 και 27, και της 20ής Ιανουαρίου 1994, C-129/92, Owens Bank, Συλλογή 1994, σ. I-117, σκέψη 34).

- 43 Από τη στιγμή που μια διαφορά έχει ως αντικείμενο την εκτέλεση μιας εγγυοδοτικής υποχρέωσης την οποία έχει ένας εγγυητής υπό συνθήκες που παρέχουν τη δυνατότητα να θεωρηθεί ότι η υποχρέωση αυτή εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της Συμβάσεως των Βρυξελλών, το γεγονός ότι ο εγγυητής δύναται να προβάλει αμυντικούς ισχυρισμούς σχετικά με το απαιτητό της εξασφαλιζομένης με την εγγύηση οφειλής, οι οποίοι αντλούνται από υποθέσεις που αποκλείονται από το πεδίο εφαρμογής της Συμβάσεως των Βρυξελλών, δεν έχει συνέπειες για την υπαγωγή της ίδιας της διαφοράς στο πεδίο εφαρμογής της Συμβάσεως αυτής.
- 44 Κατόπιν όλων αυτών των σκέψεων, το άρθρο 1, πρώτο εδάφιο, της Συμβάσεως των Βρυξελλών πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι στις «τελωνειακές υποθέσεις» κατά τη δεύτερη περίοδο της διατάξεως αυτής δεν εμπίπτει η αγωγή με την οποία ένα συμβαλλόμενο κράτος επιδιώκει να εκτελεστεί σύμβαση εγγυήσεως προοριζόμενη να εξασφαλίσει την καταβολή τελωνειακής οφειλής, όταν η έννομη σχέση μεταξύ του Δημοσίου και του εγγυητή η οποία απορρέει από τη σύμβαση εγγυήσεως δεν αντιστοιχεί στην από το Δημόσιο άσκηση εξουσιών που είναι υπερβολικές αν συγκριθούν με τους κανόνες που έχουν εφαρμογή στις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών, και τούτο, ακόμη και αν ο εγγυητής δύναται να προβάλει αμυντικούς ισχυρισμούς οι οποίοι επιβάλλουν να εξεταστούν η ύπαρξη και το περιεχόμενο της τελωνειακής οφειλής.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 45 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Ολλανδική Κυβέρνηση και η Επιτροπή, που υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με απόφαση της 18ης Μαΐου 2001 το Hoge Raad der Nederlanden, αποφαινεται:

Το άρθρο 1, πρώτο εδάφιο, της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, όπως τροποποιήθηκε με τη Σύμβαση της 9ης Οκτωβρίου 1978 για την προσχώρηση του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας, με τη Σύμβαση της 25ης Οκτωβρίου 1982 για την προσχώρηση της Ελληνικής Δημοκρατίας και με τη Σύμβαση της 26ης Μαΐου 1989 για την προσχώρηση του Βασιλείου της Ισπανίας και της Πορτογαλικής Δημοκρατίας, πρέπει να ερμηνευθεί ως εξής:

- στην έννοια των «αστικών και εμπορικών υποθέσεων» κατά την πρώτη περίοδο της διατάξεως αυτής εμπίπτει η αγωγή με την οποία ένα συμβαλλόμενο κράτος επιδιώκει να εκτελεστεί από ιδιώτη μια σύμβαση εγγυήσεως ιδιωτικού δικαίου που συνήφθη για να δοθεί σε άλλο πρόσωπο η δυνατότητα να παράσχει την εγγύηση η οποία απαιτείται και ορίζεται από το κράτος αυτό, αρκεί η έννομη σχέση μεταξύ του δανειστή και του εγγυητή, όπως αυτή απορρέει από τη σύμβαση εγγυήσεως, να μην αντιστοιχεί στην από το Δημόσιο άσκηση εξουσιών που είναι υπερβολικές αν συγκριθούν με τους κανόνες που έχουν εφαρμογή στις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών·

- στην έννοια των «τελωνειακών υποθέσεων» κατά τη δεύτερη περίοδο της διατάξεως αυτής δεν εμπίπτει η αγωγή με την οποία ένα συμβαλλόμενο κράτος επιδιώκει να εκτελεστεί σύμβαση εγγυήσεως προοριζόμενη να εξασφαλίσει την καταβολή τελωνειακής οφειλής, όταν η έννομη σχέση μεταξύ του Δημοσίου και του εγγυητή η οποία απορρέει από τη σύμβαση εγγυήσεως δεν αντιστοιχεί στην από το Δημόσιο άσκηση εξουσιών που είναι υπερβολικές αν συγκριθούν με τους κανόνες που έχουν εφαρμογή στις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών, και τούτο, ακόμη και αν ο εγγυητής δύναται να προβάλει αμυντικούς ισχυρισμούς οι οποίοι επιβάλλουν να εξεταστούν η ύπαρξη και το περιεχόμενο της τελωνειακής οφειλής.

Wathelet

Edward

La Pergola

Jann

Rosas

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 15 Μαΐου 2003.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος του πέμπτου τμήματος

R. Grass

M. Wathelet